

Плескачова Владислава

Сергіївна

курсант навчальної групи ДР 642

факультету підготовки

фахівців для органів досудового

розслідування

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Кисельов Ілля Олександрович

викладач кафедри кримінального

права та кримінології

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ЗЛОЧИННОСТІ СЕРЕД НЕПОВНОЛІТНІХ

Злочинність неповнолітніх є однією із провідних проблем кримінології, а в умовах сучасної політичної, економічної та воєнної ситуації в нашій державі це питання постало особливо гостро. Насамперед необхідно визначитися, кого слід розуміти під особою неповнолітнього злочинця.

Законодавцем чітко встановлено, що це особа у віці від 14 до 18 років, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, що передбачене Кримінальним кодексом України. Однак зазначене положення не охоплює всіх неповнолітніх осіб, тому до них потрібно ще й віднести осіб, яким виповнилось 11 років та вчинили тяжкі та особливо тяжкі злочини, до цих осіб все ж таки можуть бути застосовані примусові заходи виховного характеру.

Несприятливі умови формування й розвитку особистості в пубертатний період, вікові особливості мотивації, спосіб життя, а також вплив осіб, які мають кримінальний досвід визначають характер і спрямованість кримінальної активності неповнолітніх. Неповнолітні стають на шлях вчинення злочинів з чотирьох основних причин:

1. їх втягують у злочинну діяльність дорослі особи, які мають кримінальний досвід;

2. через заборонену (протиправну) поведінку діти в ігровій чи протестній формі самовиражаються, перекручено реалізують право на самостійність (дорослість);

3. вчинення злочинів – це захисна реакція на соціальну безпорадність, відчуття покинутості, невизначеність і страх перед майбутнім;

по-четверте, злочинна поведінка виступає засобом адаптації до складних умов життя, боротьби за виживання у будь-який спосіб[1].

Злочинність неповнолітніх, порівнюючи зі злочинністю дорослих, характеризується підвищеною латентністю. Адже в багатьох випадках діяння, які вчинили особи, котрі не досягли вісімнадцяти років, сприймаються як дитячі пустощі, про які, зазвичай, не прийнято повідомляти у правоохоронні органи.

Варто зауважити, що злочинність неповнолітніх, як правило, загальнокримінальної спрямованості. Також структура злочинності неповнолітніх також має свої особливості, відносно структури загальної злочинності. У кримінологічних джерелах відзначається, що структура злочинності неповнолітніх набуває усіченого вигляду, зважаючи на істотну перевагу таких видів злочинів, як крадіжки, хуліганства (разом становлять понад дві третини злочинів), грабежі та незаконне заволодіння транспортними засобами. Зокрема, крадіжки залишаються найпоширенішими видами в структурі злочинності неповнолітніх.

На відміну від злочинності дорослих, злочинність неповнолітніх вирізняється також груповим характером. Майже половину злочинів неповнолітні вчиняють у складі групи, а щодо окремих видів злочинів цей показник може бути ще вищим. Так, більше половини крадіжок, грабежів, хуліганства, вимагань та звалтувань можуть вчинятися у складі групи. Зазвичай групи неповнолітніх нечисленні (2–3 особи), без стійкої організації, нетривалі за часом існування, оскільки були викриті правоохоронними органами, незважаючи на те, що формувалися з перспективою здійснення тривалої злочинної діяльності.

Основними причинами об'єднання неповнолітніх в антисоціальні групи є не лише прагнення отримати прихильність та схвалення однолітків, але й почуття неповноцінності, самотності, непорозуміння з боку сім'ї, бажання убезпечити себе від насильства з боку старших сильніших однолітків, а також прагнення до незалежності від батьків в матеріальному плані, які контролюють видатки, бажання по-дорослому проводити дозвілля, мати кишенькові гроші на особисті потреби, пов'язані з носінням престижних речей, відвідуванням розважальних закладів для молоді тощо[3, 6–8].

Також слід звернути увагу на злочинність неповнолітніх у містах та сільській місцевості, яка співвідноситься як 3:1. Це пояснюється тим, що у селах в неповнолітніх є менше вільного часу, адже здебільшого існує нагальна потреба допомагати батькам по господарству. У містах розвинена індустрія розваг, що не завжди позитивно відображається на виборі дозвілля неповнолітніми. До того ж у містах значну роль відіграє анонімний спосіб життя, а у селі спрацьовує так званий «соціальний контроль».

Разом з тим окремі дослідники небезпідставно скептично сприймають більше співвідношення злочинності неповнолітніх у містах, порівняно зі

злочинністю у сільській місцевості, з огляду на моральний занепад у багатьох селах під впливом непродуманої економічної політики в аграрному секторі, а також прогресування алкоголізації сільських жителів; значні помилки у реагуванні правоохоронних органів на повідомлення про злочини. З іншого боку, сільські жителі, опинившись в умовах міста та через труднощі їх адаптації можуть частіше вдаватися до злочинних способів задоволення своїх нагальних потреб, ніж ті особи, які вже акліматизувалися у місті[4].

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що загалом до особливостей кримінологічної характеристики злочинності неповнолітніх, передусім, слід зарахувати підвищену латентність, більшу питому вагу злочинів, учинених групою осіб тощо. Наявність особливостей кримінологічної характеристики злочинності неповнолітніх, передусім, визначається віковими особливостями та соціальною несформованістю особистості, яка учиняє відповідні злочини.

Знання особливостей кримінологічної характеристики злочинності неповнолітніх сприяє розробленню диференційованих заходів запобігання правопорушенням цієї категорії осіб.

Бібліографічні посилання:

1. Головкін Б. М. Злочинність неповнолітніх як суспільна проблема / Б. М. Головкін // Проблеми законності : зб. наук. пр. / відп. ред. В. Я. Тацій. – Х. : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2016. Вип. 133. С. 204-217
 2. Якімова С. В. Кримінологія: Загальна та Особливачастини: підручник / С. В. Якімова, Н.Є. Маковецька, О. М. Омельчук. – Хмельницький: Хмельницький унт управління та права, 2014. 442 с.
 3. Корсак К. “Альфа-злочини”. Чи можна їх зарадити? / К. Корсак // Науковий світ. 2006. № 9. С. 5-12.
 4. Закалюк А. П. Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки // Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: У 3 кн. / Закалюк А. П. К.: Видавничий Дім “Ін Юре”, 2007. 424 с.
-